

DERSAADETTE SABAH EZANLARI 1981

Attila İlhan (1925-2005)

KİŞİLER

Neveser Alaman Ziya Bey'in oldukça güzel, alımlı, görgü ve terbiyesine özenle büyütülmüş kızıdır. Evlilik zamanı geldiğinde varlıklı bir ailenin oğlu Abdi Bey ile izdivacı, erkek kardeşi Ahmet'in tüm itirazlarına rağmen kabul eder. Evliliğinin ilk yıllarında oldukça zengin bir aileye gelin gitmekten ve rehaf içinde bir hayattan hoşnuttur ancak zamanla kocasının sınırsız cinsel sapkınlıklarından rahatsız olur. Ruhen kocasından uzaklaşmaya başlar. Verem hastalığına yakalanarak yurt dışında senatoryuma kapatılır. Döndüğünde kendisine eskiden beri aşık olan Münif Sabri ile ilişkisi başlar.

Bacaksız Abdi Bey Varlıklı, tanınmış bir ailenin tek oğlu olan Abdi Bey'i babası tahsil için Paris'e gönderir. Oldukça kısa boylu, tıknaz yapılı bir erkek olduğu için çevresi O'na Bacaksız Abdi lakabını takmıştır. Abdi Bey'in Fransa'daki eğitim hayatı sefahat içinde ve oldukça şaşalı geçmiştir. Tesadüfi olarak Jön Türk hareketine dahil olur. Bu ilk siyasi hareket kendisini İttihat ve Terakki üyeliğine ve Edirne Mebusluğuna kadar taşıyacaktır. Abdi Bey yaşı geldiğinde görücü usulüyle genç ve güzel bir hanımefendi olan Neveser Hanım ile evlendirilir. Abdi Bey bu evlilikten ve karısından ziyadesiyle memnun olsa da, eski adeti, çapkınlıktan ve sapkın cinsel ilişkilerden kendisini kurtaramaz. Bekarlığından itibaren münasebette olduğu yakın arkadaşı bilinen Roza Mizrahi ve kızı Raşel ile ilişkisini devam ettirir.

Münif Sabri Ahmet Ziya'nın çok eski arkadaşıdır. İlk gençlik yıllarından beri Neveser'e aşiktir. Ne var ki, Neveser bekarlık döneminde hem Münif Sabri'nin bir yaş kendisinden küçük olmasından, hem de Münif Sabri'nin Neveser'e hislerini anlattığında, kendisine çok daha varlıklı ve cazip Abdi Bey gibi bir talibi olmasından reddeder. Münif Sabri Kuvayı Milliye hareketine mensup, Kemalist bir gazetecidir, gizlice Anadolu'ya silah kaçırmaktadır.

Prens Bragin Çevresine varlıklı, sefahat düşkünü bir prens süsü veren bir adamdır. Asıl kimliği sonradan ortaya çıkarılır; Çarlık İstihbaratında Mirlivadır. İngilizlerce, irtibat zabıtidir.

Gülistan Satvet Abdi Bey'in çok eski zamanlardan beri tanıştığı uçarı, siyasi kadın.

Refii Satvet Gülistan Satvet'in babası.

Alaman Ziya Ahmet Ziya ve Neveser'in babalarıdır.

Ahmet Ziya Neveser'in siyasetle yakından ilişkili, bu sebepten hayatı zaman zaman zorluklarla geçmiş erkek kardeşidir. Neveser'in kocası Abdi Bey ile araları her daim mesafelidir.

Melek, Doktor Meloha-o Afram Ahmet Ziya'nın süryani sevgilisidir. Bencil ruhlu, rahat ve siyasi anlamda çok uçlarda yaşayan bir kadındır.

Melisa Ahmet Ziya'nın gençlik dönemindeki sevgilisidir.

Mişon Barzilay Rosa Mizrahi'nin babası.

Grasia Rosa Mizrahi'nin annesi.

Leon Mizrahi Rosa Mizrahi'nin eşidir. Leon Mizrahi, karısının ve kızının her türlü ilişkisinden bihaber gibi davranır ancak en sonunda yalıtı satarak ailesini terk eder.

Roza Mizrahi Bacaksız Abdi Bey'in çocukluk arkadaşı olan yalı komşusudur. Abdi Bey ile arkadaşlıktan öte her zaman ilişkileri olmuştur. Ahlakça zayıf, zevk ve eğlence düşkünü bir kadındır.

Raşel Mizrahi Rosa Mizrahi'nin kızıdır. Annesi gibi gizli ilişkileri seven bir kızıdır.

Riri Mizrahilerin her daim çarpık ilişkiler yaşadıkları hizmetçi kız.

Halicızade Köse İsmail Bey Bacaksız Abdi Bey'in babası. Abdi Bey'in aksine kibar, asil bir beydir. Esnafıktan yetişme, düzenli bir eğitim alamamış, varlıklı bir adamdır. Gelini Neveser'i her zaman el üstünde tutar. Hayatının son zamanlarını yatalak halde, hasta olarak geçirir.

Mercimek Nine Halicızadelerin evinin emektarıdır. Neveser'e her zaman bir anne şefkati ile yaklaşır.

Matmazel Rozet Mizrahilerin hizmetçisi.

ÖYKÜ

İzmir Nihayet Yunan Oldu. Rum halkının çılgınca sevinç gösterileri İzmir'in kendileri katılmasındandır. 1901 senesi, Yunan basılı yayınları da bu kadar önemli bir tarihsel olayı büyük coşkuyla duyurmaktadır. Kordon Boyu'nda o vakte kadar benzeri görülmemiş bir kutlama, Yunan askerlerini açılan devasa pankartlarla karşılamaktadır. Osmanlı halkı, kendi memleketlerinde sanki bir turist gibi hissetmeye başlamışlardır bu esnada Milli Mücadele Anadolu'dan itibaren hızlanmaya başlamıştır. Sabık Edirne Mebusu, o zamana kadar hayatını tüm gösterişi ile yaşamış olan Abdi Bey Mizrahilerin yalısında saklanmaktadır. O vakte kadar ne kendisinin ne de çevresinin böyle bir durumu düşünmesi hayal bile edilmemiştir. Mizrahilerin yalısında ise hayat mutadî üzere devam etmektedir. Günün her saati kutlanabilecek veya eğlenebilecek bir mevzu onlar için mevcuttur. Abdi Bey ise her ne kadar gizlenme durumunda olduğunu düşünmüşse de, esasen Mizrahi yalısı O'na kendi evindeki hayattan her daim daha cazip gelmektedir. Sonbahar döneminde yazıhanesinde bir hayli yoğun çalışmış, ayrıca memleket vaziyetindeki belirsizliklerden, yorum ve çelişkilerden bitap düşmüştür. Kimi çevreler Vahdettin'in niyetinin ikinci bir Abdülhamit olma gayesi üzerinde dururken, kimileri Meclis-i Mebusan'ın tarumar edileceği ihtimalindedir. Batı Cephesi, Picardie Muharebeleri'ne sahnedir, General Ludendorf üç ordu halinde İngiliz Cephesi'ne taaruz geçmiştir.

Dersaadet'te Tevkifat Devam Ediyor. Ermeni meselesi iddiasıyla mebuslar ve gazeteciler derdest edilmiştir. Prens Dmitri Bragin tüm ihtişamı ve gösterişli hayatıyla İstanbul'da kendini göstermektedir. Fransızca ve Almanca lisanlarını bilir, olağanüstü para harcar, içki, kumar vb her türlü alemin içindedir. Kendisine Türklerin gelecekteki başarısına hiçbir surette inanmayan Gülistan Satvet eşlik eder, ikili Mizrahi yalısı ile de temas halindedir. Bu esnada Abdi Bey, komitacılık yıllarının alışkanlığı, Vefik Ali takma ismini kullanmaktadır. Yurtta ise durum bir hayli karışıktır, bazı kesimler *Mandacılık* düşüncesine tamamiyle teslim olmuştur. Ne var ki, diğer ülkeler için de siyasi durum parlak değildir. İngiltere ve Fransa arasındaki ihtilaf bir şekilde Abdi Bey tarafından işitilmiştir.

Anadolu ve İstanbul Halklarının İzmir İşgaline Müteakiben Aksülameli. İzmir'in işgali yurt genelinde önemli mitinglere sahne olmuştu. Sultanahmet Meydanında benzeri görülmemiş bir kalabalığa Anadolu'dan ve İstanbul'un tüm semtlerinden insanlar akın etmiş, esnafar dükkanlarını kapatarak, insanlar binaların çatılarına çıkarak iştirak etmişlerdi. Kürsüye ilk olarak Şair Mehmet Emin Bey çıktı. Halkı bilinçlendiren, bir anlamda coşturan bir konuşma gerçekleştirdi. Müteakiben sıra Muallime Halide Edip Adivar Hanımefendiye geldi. Halide Edip halka "sancağımıza, ecdadımızın namusuna ihanet etmeyeceğimize" and ettirmiştir. Miting günlerinde Neveser'in üzgün yüzünü göldüren, erkek kardeşi Ahmet Ziya'nın Berlin'den gelişi olmuştu. Selanik'in elden çıkmasıyla Neveser'in ailesi İzmir'e taşındı. Ahmet Ziya ve Neveser'in babaları Ziya Bey demiryolları kumpanyasındaki mevcut işinden ayrıldı ve yeni bir işe girdi. Yunanlıların İzmir'deki durumu Neveser'i iyice perişan etmişti. Ayrıca babasından gelen bir mektup, Neveser'in uzun süredir duygusal yakınlık hissettiği Nevres'in vefat ettiğini bildiriyordu. Akabinde Ahmet Ziya Süryani sevgilisi Doktor Meloho Afram kısaca Doktor Melek ile İstanbul'da ev aramaya başladı. Ahmet Ziya'nın gelmesi Neveser'in tekrar Münif Sabri ile iletişime geçmesi anlamına geliyordu. Neveser, Münif Sabri'nin aslında ne kadar Nevres Bey'e benzediğini fark ettiğinde geçmişinde duygusal olarak hiçbir anlam yüklediği Münif Sabri'ye karşı yakınlık hissetmeye başladı.

Mizrahi Yalısında Hayat Keyifle Devam Ediyor. Abdi Bey, karısı Neveser'e ve Mizrahiler'e karşı zorunlu gizlenme numarasıyla Mizrahi yalısında keyif içinde sürdürdüğü hayata devam ediyordu. Rosa ve Raşel içinde hayat, konukları gizli münasebetlerine hizmet ettiğinden oldukça keyifliydi. Aslında Neveser de Ahmet Ziya ve Münif Sabri hep yakınında olduğundan ve Abdi Bey'i görmediğinden son derece mutluymuştu. Neveser zaman zaman kendini genç kızlık günlerinin rahat, huzurlu günlerinde gibi düşünüyordu.

Neveser Eski Hayatının Özlemiyle Zaman Geçiriyor Halicızade Köse İsmail Bey'in mahdumu Abdi Bey ile evlenmek zamanında Neveser'e oldukça cazip gelmişti. Abdi Bey, ilk zamanlarda

komplimanlarıyla, nezaketiyle Neveser'i büyülemiş, Neveser'in ailesi de bu evliliğe onay vererek ne kadar doğru bir adım attıklarını aşikar ediyorlardı. Şimdi yaşadığı hayal kırıklığını Münif Sabri'ye yakın olarak unutabiliyordu. Evliliğinin ardından yaşadığı verem hastalığı, yurt dışında senatoryumlarda geçen bitmek bilmeyen uzun günler, bir türlü düzelmeyen fiziksel, tıbbi değerler bile sanki Münif Sabri ile beraberliğinde normale dönmüş, Neveser daha umutlu, neşeli bir kadın halini almıştı. Memleketin halindeki karışıklıklar devam etse de daha istikrarlı bir düzene zemin hazırlandığı belliydi. Zamanında, Ahmet Ziya'nın tüm telkinlerine rağmen evliliğe layık görmedi Münif Sabri, şimdi Neveser için hayatının anlamı haline gelmişti. Gizli buluşmalar zaman zaman aralarındaki fiziki uzaklığı da yakınlaştırdı. Neveser, artık ihtiras ile sevgi arasındaki farkı gayet iyi anlıyordu.

Dersaadet Amele Mitingine Sahne Oluyor. Şehzadebaşı Ferah Tiyatrosu'nda gerçekleştirilen mitinge önemli bir katılım olur. Meclis- i Mebusan'a işçi grubunun varlığının ve gelecek temennilerinin vuku bulduğu önemli bir sosyal adımdır.

Münif Sabri Ölüyor Politik görevlerini gizliden yerine getiren Münif Sabri öldürülür. Memlekette ise sadece siyasi karışıklıklar değil, bitmek bilmez enflanza salgını da mevcuttur. (İspanyol Nezlesi) Mizrahilerde de durum karışıktır, Bay Mizrahi evi ipotek ettirip, gizlice yaşadığı kadınla İsviçre'ye kaçırmıştır.

TEMALAR

Hayalkırıklığı Gelecek beklentilerle, hayatları örüşmeyen insanlar ciddi hayal kırıklığı yaşarlar ve bu durum mutsuzluğa sebep olur.

Ahlaki Çöküş Toplumsal, kabul edilmiş ahlaki değerleri önemsemeyen insanlar, çevresindekilerin de ahlakını bozabilirler. Genellikle ahlaki çöküntü yaşayan karakterlerin hikayeleri mutlulukla bitmez.

KARAKTER ANALİZİ

Bacaksız Abdi Bey (Açık)

Karakter Cüce sayılabilecek derecede kısa boylu olan Abdi Bey, kendini her ortamda bariz şekilde belli etmeyi seven, gürültücü bir adamdı. Kişisel zevklerinin yanında Abdi Bey ahlaki ve toplumsal değerleri hiçbir zaman umursamaz, yalan ve çapkınlıktan vaz geçmezdi. Toplumsal hayatta son derece beyefendi, elit kişiliği ile tanınırdı fakat ev içinde kaba, sapık ruhlu bir adam haline gelirdi.

Aktiviteler Abdi Bey kadınlardan fazlasıyla hoşlanır, mümkün mertebe tüm zamanını kendi zevklerine binaen geçirmeye çalışırdı. Eğlenceli toplantılardan keyif alırdı.

ÖRNEK ANILAR

Gürültücü Bulunduğu her ortamda Abdi Bey, kendini bir şekilde belli etmeyi, dikkat çekmeyi bilirdi. Gürültücü, yüksek sesli bir kişi olması buna ayrıca bir etkendi. "Kısa boyluların çoğu yüksek sesle konuşurlar. Abdi Bey de 'hayranlıkla niüterafık hayretini' bağıra çağıra açıklıyor: -Vay efendim, vay! Matmazel artık büyümüş, Matmazel Abdi Bey 'amcasına' hizmet ediyor, şükranımızı acaba nasıl ifade etsek?"

Yalancı/Ahlaksız Abdi Bey, ahlak vasfından tamamen uzak, her daim o günkü çıkarına ve isteklerine göre hareket eden bir adamdı. Siyasi gizlenme döneminde Rosa Mizrahi'nin evinde konuk olarak bulunurken, Rosa kendisini kızı konusunda özellikle uyarıyordu. Abdi Bey'de bunu kabul etmişti ancak ilerleyen dönemde Raşel Mizrahi ile de münasebette bulunmuştu. "Sizi evvelce de ikaz etmişim, lütfen ondan uzak durunuz mon bey! Yegane emelim, kızımın bir hanımefendi olarak. yetişmesidir. -Ona ne şüphe madam, ona ne şüphe! " Abdi Bey'in saklanma dönemi uzadığında Neveser artık her şeyin farkına varmıştı. Tehlike geçmesine rağmen Abdi Bey için devam eden bu oyun hali, Abdi Bey'in ne kadar ahlaksız bir adam olduğunun kanıtıydı. "Mutfaktaki hazırlığa 'nezaret etmek' özürüne sığınarak, Neveser, bir süre kayboluyor. İçinde o ürperme, tutmasa dişleri birbirine vuracak, bir şal alsa mı? Tevkif Müzekkeresi olmadığı halde, kocasının Mizrahilerin yalısında saklanması, yüreğine oturdu. Bu 'mertebe' korkak mıymış? 'Sefihliğini, dessaslığını, menfaatperestliğini' bilirdi, korkaklığını kestiremeyişi neden, 'habbeyi kubbe yapmaya mütemayil' şirretliğinden mi? Ya 'fahişeliği müsellem' Rosa Mizrahi'nin 'ağuşuna' sığındıysa? İlk defa 'vaki olmuyor' ki, kırdıkları ceviz bini aştı, 'münasebetlerinin eweliyatı' Selanik yıllarına uzanır." Abdi Bey duygusal hayatında olduğu gibi siyasi hayatında da yalan söylemekten hoşlanır, her işi bir şekilde kendi lehine çevirecek yalanlar

söylemekten çekinmezdi. "Gerçi Hürriyet'ten sonra, Selanik'te Fransızca çıkan Le Journal de Salonique'e verdiği 'beyanatta', Abdi Bey, Paris'e gidişini, 'Memalik-i Osmaniye'de hükümler istibdad-ı bi-aman, Balkanlar'da mevcut şerait-i hicabaver muvacehesinde, menfadaki mü-. cahitlere iltihak' diye adlandırarak; bunun, tam bir exile volontaire olduğunda direnecektir. Oysa gitmeden, Jöntürklerin adını yarım yamalak duymuştu; Balkanlar'da olup bitenlerin, anlamı..' nı çıkaramayacak kadar, 'siyasetten' uzaktı. 'İşrete, zevk-u-safaya, sefahate' ise yakın: Rosa'yla ilişkisi, birkaç düzeyde, gelişerek sürüyor. Üstüne, 'gülpembe' Niko'yla, 'Rastıklı' Hrisula'nın yosmaları eklendi. "

Kıskanç Prens Dmitri Bragin ile Gülistan Satvet'in yakınlığı Abdi Bey'i rahatsız etmişti. Esasen hissettiği sadece karşı cinsi olan bir hanıma kıskançlık değil, kendisi saklanma halindeyken tüm gösterişi, yakışıklılığı ve ihtişamı ile nam salan prensedyide. "Aman efendim., bu ne tehâlük! Bakıyorum, beş dakika ayrı kalmaya tahammül edemiyorsunuz: prens mrens, alt- tarafı bildiğimiz 'Moskof Ayısıdır', bilmem ki size neresi cazip geliyor?"

Çapkın Abdi Bey ergenlik dönemlerinden itibaren daima çapkınlık yapmış, hayatında her zaman birkaç kadın aynı anda olmuştu. Herkesin yakın arkadaşı olarak bildiği komşu yalıdaki Rosa Mizrahi ile evliyken bile ilişkisi olmuştu, hatta Rosa'yı da, Rosa'nın kızı Raşel ile aldatmıştı. Gülistan Satvet'e de dönem dönem şansını en olmayacak anlarda bile denemişti. "Abdi Bey, salon çapkınlığının en aşağılık 'numaralarından' birisine 'tenezzül ederek', arasına masanın altından Gülistan'ın bacağını bulabilir mi? Bulmasına elbet bulur, istediği sıcak ve yumuşak teması kesinlikle sağlayamaz. Gülistan Satvet, yüzünde beliriveren küstah bir aşağılayıcılıkla, masanın altından, ayağını ayağıyla iter. Abdi Bey'in. gözleri yeniden kalayJandı, magnezyum yalazına benzer bir parıltı saçıyor; yalapşap, yanmasıyla sönmesi bir olan bir parıltı değil bu; inanılmaz yoğunlukta sürekli bir ışık, dokunduğu yeri radyuma bulanmışçasına yanardöner kılıyor. Sesindeki asit dozu yükseldi mi ne, dudaklarından çıkan her kelime birer tuzruhu c;iamlası, yeşil çuhaya düştüğü yeri, pis bir duman çıkarıp cıss diye yakıyor. Yılmadı ama, bu sefer, kağıtları almak bahanesiyle, elini tutmaya uzandı ."

Kurnaz Eğitim hayatı için Paris'te bulunan Abdi Bey, gün geçtikçe her dümeni döndürebilen, kurnaz bir adam haline geldi. "Abdi Bey, Paris'e alıştıkkça, kurnazlaşıyordu: derslerini sermekte, 'hürriyet davasını', nasıl gerekçe diye kullandıysa; Jön; türklüğe gereğinden fazla bulaşmamak için, 'fakülte'deki meşguliyetini' öyle kullandı. Dünya bu, ne olur ne olmaz! Aradan ayla geçtiği halde, Şefkati Bey'in onu Place Monge'daki Meşveret İdarehanesi'ne götürmek ısrarları, hala ders bahaneleriyle savuşturuluyordu: tüh tüh tüh, o gece, işe bak, arkadaşlarla sınava çalışılacaktır; ya da, 'ariyeten' eline geçirebildiği 'tarih-i siyasi' notlarını sabaha kadar mutlaka 'istinsah etmesi' lazımlı!"

Rosa Mizrahi (Açık)

Karakter Rosa Mizrahi'nin hayatı kendi kişisel zevklerinden ibaret, ahlaki ve toplum değerlerinden uzaktı. Çarpık gizli ilişkilerden hoşlanan, menfaatçi, rahat ve dengesiz bir kadındı. Rosa'nın hayatında yegane önem verdiği kişi Raşel'di, bu sebeple Raşel'e karşı oldukça korumacı davranmaya gayret ederdi.

Aktiviteler Mizrahi Yalısı günün her saatinde partilere ve keyifli anlara sahne oluyordu. Bunda ev sahibisi Rosa Mizrahi'nin payı vardı. Rosa Mizrahi kalabalık toplantılardan hoşlanır, evden daima müzik sesleri, piyanoya hoş dokunuşların tınısı gelirdi.

ÖRNEK ANILAR

Korumacı Rosa Mizrahi hayata karşı ne kadar rahat olursa olsun, kızı Raşel konusunda oldukça hassas ve korumacı bir anneydi. Genç kızlığından itibaren ilişki yaşadığı ve çapkın olduğunu bildiği Abdi Bey'i evinde misafir ederken, kızı hususunda ikaz etmiş, O'na kesin olarak yaklaşmamasını söylemişti. "Sizi evvelce de ikaz etmiştim, lütfen ondan uzak durunuz mon bey! Yegane emelim, kızımın bir hanımefendi olarak. yetişmesidir."

Çapkın Rosa sapkın cinsel fikirleri olan bu konuda hiçbir sınırlaması olmayan bir kadındı. Abdi Bey'e karşı da şiddetli istekleri vardı. "Hemen yatmıyorlar. Yatamazlardı ki! Madam Rosa Mizrahi, yalnız kaldıkları zaman, Gülistan Satvet'in Abdi Bey'e neler söylediğini merak ediyordu. Abdi Bey ise, akşamdan beri 'zihnen' o kadar hazırlandığı sevişmeyi, Rosa'yla gerçekleştirmenin hesaplarını yapıyor. "Cinsi münasebet mavzubahis oldu mu, Rosa'nın imtinai vaki değildir. Karı, fitraten kaltak. Bendenize meclİbiyeti ise, istisnai bir sebebe müstenit"

Zevk Düşkünü Rosa için hayat sadece zevkten ve kendi keyfinden müteşekkidi. "Abdi Bey, 'sefahetin' her çeşidine ölesiye meraklı Rosa'dan, konuya 'bigane' sayılmazdı pek, Selanik'teyken aralarında az söyleşmemişlerdi, Rosa evdeki fıkırdak hizmetçiyi gözüne kestirmiş, gece sıkıştırmış filan, ona anlatıyor. Dahası, izlediği Paris gazetelerinin 'sosyete' dedikodularından kulağında bir şeyler kalmış. "Lakin, vaziyetin bu derece inkişaf etmiş olduğunu, kat'iyyen tasavvur edemedim."

Dengesiz/ Rahat Rosa genç kızlığından itibaren rahat ve dengesiz davranan bir karakterdi." Mişon Barzilay, kızı Rosa'yla Abdi arasında bir şeyler olduğunu sezinlemiş. Daha doğrusu, karısı Grasia onu uyarıyor. Bunlar çocukluk arkadaşı, sık sık görüşüyorlar, yadırganacak ne olabilir ama, bir keresinde kadın Rosa'yı Halıcızade yalısının arka bahçesindeki limonluktan çıkarken mi ne görüyor, alı al, moru mor. İçine kurt düşmüş. Rosa, dengesiz davranışlarıyla, zaten Barzilayları ürkütmektedir. Notre Dame de Sion'da okutmakla, kötü mü ettiler acaba? Osmanlı kızı olmaktan çıktı, fazla Fransız, 'ziyadesiyle' serbest. Koca da beğendiremiyorlar, o sünepe, bu çirkin, öteki savoir vivre cahili, beriki meteliksiz. Bu gidişle, evde kalacak."

Laubali Neveser ve Rosa'nın ilk tanışmaları, Neveser için değişik bir tecrübe oldu. Rosa'nın alıştığı diğer kadınlara nazaran son derece "laubali" ve rahat tavırları Neveser'i şaşkınlığa uğrattı. "Neveser, 'müstakbel zevcinin' huyunu suyunu öğrenebileceği bir 'sırdaş' edinmekten ne kadar sevinçliyse, Rosa Mizrahi'nin bakışlarındaki zehirli dumandan, laubali bir tavırla 'sözlüsüne' kısaca 'Abdi' demesinden o kadar tedirgin. Hem evlilikten laf açıldı mı, her cümlesini niye dolambaçlı 'yatak' imalarıyla bitiriyor bu kız? Neveser ne de olsa tecrübesiz, hayat hakkında bilgisi kıt, 'cahil' bile sayılır: Rosa Mizrahi'nin, gerçekte, aile saadetinin 'sebebi inhidamı' olduğunu nereden kestirecek?"

Çıkarıcı Rosa her adımında mutlaka gelecek bir menfaati gözetir fakat bunu çevresine hissettirmeden gerçekleştirirdi. "Rosa Mizrahi'nin 'hayır' işlediği nerede görülmüş! Matmazel Rozet'i, Şark-ı Karip Maadin Kumpanyası'na 'katibe' alsınlar diye, başlarının etini yemişti ya, işin içinde meğerse iş varmış. Leon Mizrahi olsun, Halıcızade Abdi Bey olsun, ricayı fazlaca 'asri' , bulduklarından, bir zaman durakladılarsa da; Rosa'nın sürekli ısrarına direnemeyip, sonunda boyun eğdiler: Barzilayların yoksul kanadından, 'evde kalmış' drahoması bir kızla, gözlerine 'perde inmekte' olan 'biçare' valdesine yardım gerekmez mi?, "İnsaniet dünyadan kalkmadı, mon cher!"

Doktor Melek (Açık)

Karakter Dış dünyaya karşı oldukça sert bir duruşu olan Doktor Melek, aslen son derece bencil, zeki, her anını planlayan bir kadındı. Siyasi ve duygusal hayatında istikrarlı, ileri görüşlü yaklaşımlarda bulunmakta başarılıydı. İnsanlarla iletişim kurmaktan hiçbir zaman zorlanmaz, çevresine ne kadar rahat olduğunu yansıtırıdı.

Aktiviteler Çetin, coşkulu siyasi konuşmalar, siyaset dünyası Melek için en önemli aktiviteydi. Hatta Melek siyaseti hekimlikten bile daha önemli tutardı. Rutin kadın işlerinden, yemek gibi uğraşlardan hiç hoşlanmaz, zamanının çoğunu ya okuyarak ya da arkadaş ortamlarında geçirirdi.

ÖRNEK ANILAR

Rahat Doktor Melek'te çekinme duygusu, utangaçlık neredeyse hiç yoktu. O, herkese son derece rahat davranırdı. Ahmet ziya'nın ablası Neveser ile de tanıştıklarında bu rahatlığını belli etti. ".. teklifsizliği severim, senli-benli konuşuyorum, mahzurluysa söyle, darılmam! "

Hodbin Doktor Melek son derece hodbin, sadece kendi menfaatlerine göre hareket eden bir kadındı. Ahmet Ziya, zaman zaman Doktor Melek'in bu özelliğini eleştirse de O'nu olduğu gibi kabul etmişti. "Kadınların tecessüsü bitmez, dedi. Her ikisi de! Kaç yıldır beraberiz: müstesna bir kızdır Melek, hekimliği fevkalade, sosyalistliği kavi! Mizacı gerçi hodbincedir, o kadarcık kusur, kadı kızında da olmaz mı?"

Zeki Doktor Melek gözlerinden zekasını, aklını belli eden, her ortamda adından söz ettiren son derece etkili bir kadındı. "Meleho Afram, ele avuca sığmaz bir kadın, 'maşallah, ateş parçası'. Konuştu mu, adamakıllı büyüyor: zeki bir 'münevver' olmasından, 'ilmi müktesebatından' mı? Bunun payı kuşkusuz yadsınamaz; yalnız, sesindeki güven verici ciddiliğin, iri siyah gözlerindeki fosforlu çakıntılarının, etkisi de küçümsenmemeli! Konuştukça, kelimelerle, insanların çevresine, elini kolunu bağlayıp onları suspus eden, sanki bir ağ örüyor. Cerbezesine kapılmamak, olanaksız. Konuşurken, daha da güzel: esmerliğinde zehirli bir alım, zenci kıvrıncığı saçlarında iğne ucu kıvılcımlar, dolgun dudaklarında ıslak bir şehvet"

Plancı Doktor Melek siyasi hamlelerini titizlikle planlar, istikrarlı adımlar atardı. “Bu şerait dahilinde, fırkayı kurmak son derece müşkülleşir. Tut ki tesise muvaffak olduk, bu takdirde vazife-i aslisi, emperyalizme karşı mücadelede açmak değil midir?”

İleri Görüşlü Doktor Melek'in siyasi düşünceleri, gelecek öngörülerini son derece istikrarlıydı. O, hayal dünyasından uzak yaklaşımlarla, konuları ve olayları detaylı analiz eder, ileri görüşlü yaklaşımlarda bulunurdu. “Anadolu'daki hareketin gelişmesine aşırı ilgi duyuyor: Önemsediği her sözünden belli. Oysa Ahmet Ziya (tabii Doktor Melek de), 'Osmanlı paşalarının' başını çekeceği bir direnişten umutsuzdur; desteklemesine desteklese de, asıl kurtuluşun, işgal altındaki Osmanlı proletaryasının, ayaklanmasıyla gerçekleşebileceğini savunuyor.”

Pasaklı Doktor Melek'in evle ve ev işleri ile zerre kadar alakası yoktu. Bu durum Neveser'i de şaşkınlığa uğrattı. “Mahalleli Ahmet Ziya'yla Doktor Melek'i evli biliyormuş, kaç para eder? Melek'in 'ev kadınlığından' zer'ne kadar 'nasibi yok', 'ali tahsil gördüğünden, ihtimal tenezzül meselesi addediyor'. 'Vakia' kış kıyamet demedi, ne yapıp yapıp döşedi dayadı, kapıya 'Doktor' levhasını astı; ama bunda gösterdiği 'mahareti', evin 'umurunu çevirmekte' gösteremiyor: halılar pamuklanmış, sehpalarda 'bir karış' toz, hele o mutfağın pisliği, 'maazallah!': üç günlük bulaşık yığılı durur, nereye elini sürsen yağlı, dökülmemiş kül tablaları, tabağında küflenmiş peynirler! Zaten doğru dürüst yemek de yapılmıyor ki!. Ya tenceresinde pişirip kapağında atıştırıyorlar, ya da dışarda: artık Fırka'da mı olur, Kurtuluş'un dizildiği matbaada, boya lekesi kurşun çapağı arasında mı?”

Neveser (Kapalı)

Karakter Evliliğinin akabinde ciddi bir karakter değişimi yaşayan Neveser oldukça duyarlı bir kadındı. Neveser, yaşadığı günden ziyade, daha çok kendi hayal aleminin içindeydi. Özellikle severek, beğenerek evlendiği kocasının asıl yüzünü gördükten sonra karamsar, güvensiz, umutsuz bir kadın haline geldi.

Aktiviteler Neveser kitap okumaktan özellikle şiiirden hoşlanırdı. Şiirler kendisini mevcut zamandan uzaklaştırdığı için edebi hayat kendisi için önemliydi. Kocasının evinde olduğu zamanlarda Mercimek Nine ile sohbet etmeyi severdi.

ÖRNEK ANILAR

Duyarlı Neveser'in içine kapalı, hüzünlü karakterinin temelinde son derece duyarlı bir kadın olması yatıyordu. “Yunanlıların İzmir'de açıkça 'Müslüman katliamı' yaptığını işitir de, Neveser 'tabiatındaki' duyarlı bir kadın, nasıl 'mahv-üperişan' olmaz? Hatıra defterinin, mayısın ikinci yarısına ilişkin sayfaları, 'en mükedder, en müteellim' sayfalarıdır.”

Değişken Neveser yaşadığı olaylara, sevinçlerine ve psikolojik durumuna göre ruh halini tamamıyla değiştirebiliyordu. “1335 Ramazanına, bambaşka bir Neveser girecektir. Ahmet Ziya'nın dönüşü, çok şeyleri değiştirdi. Ahmet Ziya'nın dönüşü mü, yoksa bu vesileyle hayatına karışan Münif Sabri' mi ”

Karamsar Neveser, evliliğinde yaşadığı hayal kırıklığından, verem hastalığından sonra karamsar bir kadın haline gelmişti. Münif Sabri ile tekrar karşılaştıklarında da yeni vaziyetinden yakınıyor, karamsarlığını belli ediyordu. “Ya ben neyim? Hasta ve bedbaht bir kadın. Münif Sabri gözlerini eğiıyor: Neveser, yalazını sımsıcak yanağında duyduğu, sarı bir alevin uzaklaştığını sandı. -... ne münasebet! Kendinize iftira etmeyiniz, Neveser! neler, esasen ulvi şeklinize, mana ve muhteva kıymetleri ilave etmiş. Neveser'in kalbi, kafeste kuş gibi çırpınıyordu.”

Utangaç Münif sabri'nin Neveser'e eşi Abdi Bey hakkındaki siyasi ve gündelik konulardaki soruları, Neveser ve eşinin esasen ruhen ne kadar uzak olduklarını aşikar ettiğinden, Neveser oldukça utandı. “Neveser utandı: Selanik'te, Hamzabey Camii çevresindeki konak yavrusu evde, Schwester Magda onu eli reçel kavanozunda yakalamış sanki, hant hant azarlıyor. Altı yaşında filan mı? Damağında incir reçelinin yemyeşil lezzeti, içinde ısırgan gibi her yerini dalayan suçluluk duygusu! Gereksiz yere kalktı, öbür koltuğun kaykılmış minderini düzeltti. Verdiği cevabı, başka, hiç tanımadığı bir kadının ağzından çıkıyormuşçasına, yabancılaşarak dinliyor: -Malumattar mıyım acaba? Siyasi tasavvurlarından hiç bahsetmez. Vaziyet tavazzuh edinceye kadar gizlenmekten, faide mülhaza ediyor olmalı, aylardır yüzünü görmedim: 'harb mücri: mi' telakki edilerek tecziye olunacağı korkusundadı”

Güvensiz Neveser, yaşadığı hayal kırıklıkları ve kötü tecrübelerin ardından güven duygusunu yitirmişti. Ahmet'in sevgilisi Doktor Melek'e de bir türlü itimad edemiyordu. “... vak' adan Ahmet'e

bahsetmedim, icap eder miydi mütereddidim, doğrusu ya Doktor Melek'le alakasının mahiyeti, ona sırlarımı tevdi etmekte beni müşkilpesent kılıyor, zira o ne derse desin, Doktor Melek'i bir türlü şayan-ı itimad bulamıyorum, acaba görümceliğe mi başladım, bilmem ki...”

Hayalperest İçe dönük bir kadın olan Neveser'in hayal dünyası oldukça gelişmişti. Abdi Bey ile evliliğinin arefesinde gene iç dünyasına kapılıyor, gelecek mutlu günlerin hayalini kuruyordu. “Neveser, ellerinin titrediğini, o gittikten sonra fark etti. Hayalleri gerçek mi oluyor? Böyle ciddi böyle vakur bir koca. Osmanlı taşrasının katlanılmaz hayatını bırakıp, Paris'e yerleşmek. Onun, her veçhile asri bir kadın hüviyeti kazanması. Neveser kanatlanmış, bulutlarda uçuyordu. Nasıl uçmasın? On sekiz yaşına Hıdrellez'de bastı, henüz bir ay oluyor.”

Katı/ Sert Münif Sabri'nin duyguları, o zaman Neveser'i ziyadesiyle kızdırdı. Son derece sert bir tavırla, Münif Sabri'ye karşılık verdi. “infialinizi müsamahayla karşılamak fevkalade müşkil olmakla beraber, belki mümkündür; lakin anlayabilmek, hele tasvip edebilmek, imkan harici! Ben, ablanız sayılırım, müsamahaya gayret edeceğim: geçirdiğiniz bu feci anı, bir cinnet-i muvakkata anı telakki eyleyelim, olur mu? Haydi elimi öpüp, bana tarziye veriniz; bir daha da, çok rica ederim, semtime uğramayınız!” “ müstakbel zevcime, siz dünkü çocuk, ne hakla hakaret edersiniz? Bu ne cür'ettir, ne küstahlıktır? O, şu anda, mukaddes bir mücadele içindedir, vatan uğrunda sarf-ı hamiyet ediyor; halbuki siz, matbaacı Bohor'un çıraklığından artakalan vaktinizi, bir hürriyet mücahidini tezlil için istimal ediyorsunuz. Beni de tezli! ettiğinizin acaba farkında mısınız?”